

Lägesrapport om transport av farligt gods

Dagligen transporteras på våra vägar och järnvägar stora mängder av ett godsslag, som kräver en särskild uppmärksamhet i hanteringen. Detta gods brukar betecknas som farligt gods på grund av att om en olycka inträffar kan konsekvenserna bli allvarliga för både människor och miljö. Även om det kan framhållas att frekvensen när det gäller större olyckor med farligt gods varit låg i Sverige under de senaste åren, går det inte att bortse från att en sådan olycka kan inträffa. För att upprätthålla den nivå av säkerhet som dessa transporter kräver, pågår ett kontinuerligt arbete med styrande regler och andra säkerhetshöjande åtgärder.

Frågor rörande transport av farligt gods sammanfördes 1982 i lagen och förordningen om transport av farligt gods. Ansvarig transportmyndighet för landtransporter (väg och järnväg) är Räddningsverket, vilket innebär ett bemyndigande att utge de särskilda föreskrifter (ADR och RID) som ska gälla för dessa transporter. Motsvarande ansvar för sjö- och lufttransporter har Sjöfartsverket respektive Luftfartsverket.

FN-rekommendation som grund

Utgångspunkten för all reglering av transport av farligt gods är FN-rekommendationerna, som utgör grunden för utveckling av transportbestämmelserna för alla transportslagen. Rekommendationerna som utarbetas av en expertkommitté inom FNs ekonomiska och sociala råd (ECOSOC) ger inriktning för klassificering, kriterier, testmetoder, krav på förpackningar etc. Sverige deltar med rösträtt i detta arbete genom medverkan av bla Räddningsverket.

Genom Sveriges anslutning till EU regleras landtransporterna av ADR- respektive RID-direktiven. Enligt dessa ska den internationella ADR-överenskommelsen och motsvarande järnvägsbestämmelse, RID, tillämpas även vid nationella transporter. Eftersom Sverige redan

tidigare i stor utsträckning tillämpat de internationella reglerna, innebär inte direktiven någon genomgripande förändring.

Vissa olikheter kvarstår beträffande de olika transportslagens regelverk. Arbetet med att omstrukturera och harmonisera dessa pågår. Mer enhetliga regelverk skulle underlätta tillämpningen av dem och positiva effekter kunna uppnås vad gäller transportsäkerheten.

Transport av farligt gods har beröringsytor med många delar av samhället och kan medföra konsekvenser vad beträffar både säkerhet och ekonomi. Dessutom ligger ansvaret för regler avseende hantering före och efter transport på andra myndigheter. Därför krävs samordning/samverkan mellan olika intressenter vid utarbetning av tvingande regleringar. Den rådgivande delegationen för farligt gods med representanter från både myndigheter och näringsliv är i detta sammanhang ett naturligt forum. Eftersom många beslut har en internationell tillämplighet och grundar sig på kompromisslösningar, kan emellertid inte alltid den svenska ståndpunkten återspeglas i slutdokumenten.

Samordningsansvar

Räddningsverket har ett uttalat samordningsansvar vad gäller tillsynen av landtransporter. Arbetsgruppen SAMTILL där representanter för alla tillsynsmyndigheterna ingår skall verka för samverkan i tillsynen samt utveckla och göra tillsynen effektivare. Ett projekt har initierats med syfte att öka säkerheten vid transport av farligt gods, genom att identifiera områden där informations- och utbildningsinsatser kan förväntas ge positiva resultat.

Utöver medverkan i regelarbetet har Räddningsverket försökt att identifiera områden som kräver fördjupade studier eller ytterligare utredning för att åstadkomma

säkrare transporter. Utbildningssidan är en viktig komponent i detta sammanhang, där beslutet om inrättande av säkerhetsrådgivare vid företag som avsänder och transporterar farligt gods kommer att innebära en ökad transportsäkerhet.

För att tillgodose den tilltagande efterfrågan på statistik har Räddningsverket bland annat ur SJ:s datoriserade system gjort en sammanställning för ett begränsat tidsintervall avseende transport av farligt gods på järnväg. Tillsynsstatistik över dessa senare transporter ska årligen tillställas EU-kommissionen.

Kommunala riskanalyser

Räddningsverket anser att transport av farligt gods bör beaktas genom riskanalyser inom ramen för den kommunala översiktsplaneringen. Faktorer som bör vägas in är bl. a. skyddsavstånd och markanvändning kring transportleder, uppställningsplatser för fordon samt vägvalsstyrning.

Som en följd av de järnvägsolyckor som inträffat har säkerheten vid dessa transporter uppmärksammats och ifrågasatts. Med anledning härav har Räddningsverket bildat en arbetsgrupp för järnvägsfrågor och delprojekt initierats med inriktning på tankvagnars hållfasthet, skyddsvagnar samt sambandet mellan infrastruktur, fordonskonstruktion och risk.

Det övergripande målet för beredskapen mot kemikalieolyckor ska vara att vidtaga åtgärder så att olyckor inte inträffar. Därför ska i första hand det olycksförebyggande arbetet bedrivas kraftfullt, med ett stort ansvar på de kemikaliehanterande företagen. Även räddningstjänsten fyller i detta sammanhang en viktig funktion och bör vara pådrivande när det gäller samordning av olika åtgärder.

Hösten 1997 gav regeringen Räddningsverket i uppdrag att lämna underlag för regeringens skrivelse till riksdagen rörande transporterna av farligt gods. Sammanställningen skulle innehålla en bedömning av det nuvarande läget inom området transport av farligt gods och en sammanfattning av pågående nationellt och internationellt arbete samt förväntat resultat därav. Uppdraget i sin helhet har getts ut som en rapport, beställningsnummer P30-215/98.

Kontaktperson:

Bengt Stridsberg, Risk- och miljöavdelningen, Enheten för farligt gods och kemi. Telefon 054-10 43 05.

Tidigare nummer av Aktuellt från Räddningsverket under 1998

Nr 1-98 Hälsokrav vid rök- och kemdykning